

הנ"ל ידוע לנו, נא לשלוח אותו מיד

הגעתי לגיל והוזמנתי ללשכת הגיוס. שם שקלו מדדו ובדקו ורשמו והתוצאה: "רישרוש". רשרוש בלב והרשרוש תורגם לשפה הצבאית "כושר לקוי" כ"ל מאוד התאכזבתי וקצת גם נעלבתי.

באותה תקופה הייתי פר בן בקר, מכף רגל ועד ראש כולי שרירים תפוחים. מה יכול להיות לקוי בזה? לא התנחמתי גם כששמעתי ששני ז'לובים נוספים באיזור, אחיק פולונסקי וגדעון אור נתגלו כלקויים באותו הרשרוש. באתי לקלט והסתובבתי שם מתחנה לתחנה חף מכל הבנה והבחנה. לא הבנתי במה יתר תפקיד במודיעין על תפקיד במטבח. בסוף מצאתי עצמי בבית הספר הטכני של חיל האויר. בית ספר זה פתח את שערו באופן יוצא דופן גם לחיילים בתנאי שיחתמו על 7 חודשים נוספים בצבא בתנאי חובה. היום אני יודע שזו היתה גניבה. הלכתי לשם מתוך הזווג בין חוסר ברירה וראיה מרחיקת ראות. חשבתי שאוכל ללמוד שם מכונאות וכך להביא תועלת במשק שעל פי חשבוני היה עתיד לעבור ברבות הימים מטכנולוגיה של פרד לטכנולוגיה של טרקטור.

בית הספר הטכני של חיל האויר שכן במפרץ חיפה. בכניסה לבית הספר עמדו שני גופי מטוסים נטולי מנוע וכך ראיתי מחלון האוטובוס, שהביאני לשם, שרק ארבעה ברגים צנומים מחברים את המנוע לשאר המטוס ומאז אני פוחד כשאני טס. זה היה בית ספר מצוין. אומנם לימדו שם מורות חיילות שרק גמרו תיכון כמוני, אבל השיטה היתה גאונית. בכל שבוע הייתי עובר מתחנה לתחנה ובכל תחנה הייתי לומד ענין מסוים אחד, אצל מורה מסוימת אחת. ובענין המסוים הזה המורה התמחתה להפליא ולכן הלימוד היה יעיל ולענין. בסוף השבוע היתה בחינה בדרך כלל מבחן אמריקאי, כלומר מבחן בשאלות סגורות. והבחינה הזו, כל הנכשל בה עף, מי שצלח אותה נשאר, ומי שעבר בציון גבוה זכה באפטר בהדר. בשבוע הבא היית עובר לענין אחר הנלמד בחדר אחר על ידי מורה אחרת, נבחן עובר.. וכן הלאה. להפתעתי קיבלתי שם הרבה אפטרים אולי בגלל שיטת הבחינה אשר נתקלתי בה שם לראשונה. מאז הצלחתי רבות במבחנים מהסוג הזה אבל שם הכושר הזה שלי התגלה. הצלחתי שם אפילו בשיעור שענינו מספרים סטנדרטיים של מסמרות. אל תשאלו מה זה דומני שכיום כבר אין מחברים את יריעות הפח ממנו עשוי המטוס במסמרות. גם תפרתי שם כנפיים למטוסים קלים וגם על זה לא כדאי לכם לשאול. היום כבר אין מטוסים שכנפיהם עשויות בד הצבוע בדבק הקרוי דופ.

לי לא הביא האפטר שום תועלת. חברה לא היתה לי ולא יכולתי לקחת את מה שאין לי לסרט. הייתי עולה להדר במדרגות נכנס למוזיאון ששכן בבית אבן מרשים מכוסה קיסוס

(קיסוס כלומר, מטפס כמו זה שמטפס על הארמונות אשר באוניברסיטת שיקאגו) ומתבונן בתמונות, סובלימציה היה מכנה את זה פרויד.

היינו שם ארבעה חברים. אברהם אברמוב ממושב בלפוריה שבעמק. איש ענק שלמד חשמלאות בבית ספר הטכני שליד הטכניון (בסמת). גדעון נאמן קיבוצניק מבית זרע, בחור ממשפחה יקית חובב מוסיקה קלאסית וגאון טכני, בן שלמה שבא ממושב בעמק חפר ועזרא בודניצקי, האח הקטן בשני התאומים מבית עובד. הוא היה כל כך קטן ורזה שהצבא לא קיבל אותו בגלל חוסר משקל עד שגדל. הוא ואחיו הגדול החזיקו והפעילו קומביין לבוטנים שאסף את יבול הבוטנים בדרום ובצפון. וכן גם אני עם שתי ידיי השמאליות הייתי שם.

הקורס נמשך כשנה. בשלושת החודשים הראשונים למדנו בכל שבוע את יסודות אחד המקצועות הנחוצים וביתר השנה היה עלינו להתמחות. בשלושת החודשים הראשונים למדתי לקרוא שרטוט טכני, לפרק ולהרכיב מנוע, לתפור ולצבוע, וגם מתמטיקה, פיזיקה ובעיקר אווירונאוטיקה. לא למדנו שם ספרות ותנ"ך. שלושת החודשים הראשונים עברו ואז עמדה השאלה: "במה להתמחות?" שלא כהיום לא שאלו אותנו. כל הכיתה היתה מתמחה באותו הדבר. למען היעילות כנראה. כל הכיתה מלבד אחד. זה שקיבל את הציון הממוצע הגבוה ביותר בכיתה. וזה מה שיצא: גדעון קיבל 80.5, אני 80, אברמוב 79.5 ועזרא 79. גדעון בחר במכונאות, אברמוב בחשמלאות (נתנו לו בגלל שלמד חשמלאות בבסמת) ואני נשלחתי לגופנאות. אז גופנאות היה שם נרדף לפחחות, מקצוע נחות. כיום נהפכו היוצרות ועיקר עניינה של התחזוקה השוטפת היא גוף המטוס. איך שלא יהיה בטרקטור אין בכלל גוף, כולו מנוע ואני הודעתי שאני עוזב את הקורס וכדי להוסיף חטא על פשע גילגלתי את (או התגלגלו) העניינים כך שלא חתמתי על 7 חודשים המשך צבא בתנאי חובה. הצבא לא קיבל את זה בקלות והעונש היה שלושה חודשים מטבח ומטבח זה לא להיות טבח, אלא לנקות את המטבח. לבסוף נמאס להם לענות אותי ונשלחתי לתל נוף כדי שאשובץ במשהו אחר.

בינתיים הייתי לעובד רס"ר. עובד רס"ר מנכש עשבים ועושה שליחויות. בזמן שהייתי עובד רס"ר הצלחתי להגיע לוועדה רפואית ולתקן את הכושר. עם הכושר המתוקן נגשתי לבסיס הצנחנים ששכן בסמוך, עברתי את החבל של הש.ג. ונכנסתי לצריף המפקדה שעמד ליד השער. שם מצאתי את ששון השלישי, עליו שרנו במבטא עירקי-מרוקאי כבד "למה ששון שזוף הפנים, למה הלכת לקורס קצינים, קיבלת סג"מ יצאת מטומטם וחזרת ל890". זו לא עובדה וגם חרוז טוב לא יצא מזה, אבל כשבאתי אליו אז לא ידעתי, לא אותו, לא את שירו ולא את קורותיו. נכנסתי לחדר השלישי ואמרתי שאני רוצה להתנדב לצנחנים ושאלתי "מתי

מתחיל קורס? "מחרתיים", אמר. ביקשתי לסדר הכול עד מחר. "מאיפה אתה?" שאל, "מכפר ויתקין" השבתי. לקח עט ורשם בפתק המיועד לשלישות "הנ"ל ידוע לנו נא לשלוח אותו מיד" יצאתי מלפניו והפתק בידי. חזרתי אל הרס"ר וסידרתי שישלחו בידי הדואר המיועד לשלישות. נסעתי לרמלה ושם מצאתי אולם מלא בנות יפות אחת יפה מן השניה, אבל אני לא הסתחררתי ולא הסתנוורת, מצאתי את האחת אליה ממוען הפתק ולמחרת הצטרפתי לקורס.

אחרית דבר

גדעון נאמן היה למכונאי מטוסים, חזר לבית זרע ועבד לסירוגין בבנות ובמפעל (במפעל היה המנהל). עזרא בודניצקי אכל וגדל, הלך בעקבותי לועדה הרפואית ונהיה צנחן. גיבור גדול בגוף קטן. אחרי הצבא למד בטכניון והיה למהנדס בכיר ביובל גד. אברהם אברמוב היה לחשמלאי מטוסים ולימים הגיע לדרגת חשמלאי ראשי באלעל.

ואני? ב-1980 נסעתי לארה"ב כדי לערוך שם מחקר שעניינו "כיצד מאורגן ומנוהל המחקר בארגונים החיים על מחקרם" (על כך כבר בסיפור אחר). רוב הארגונים בהם דובר היו עסקים. לצורך המחקר ערכתי סקר שבו ראיינתי את סגן הנשיא למחקר ופיתוח או את ראש המעבדה בחברות גדולות מחצי מיליארד דולר מחזור שנתי. על פי תנאי המחקר היה עלי לצוות איתי חוקר אמריקני. בחרתי בד"ר זקוני. מצאתי אותו כאשר באתי לכנס בו דיבר על "How to keep R&D on track" וכל המי ומי ב-R&D העיסקי של ארה"ב באו לשמוע אותו. חשבתי: "אם הוא יכול להביא אותם אליו בוודאי שיוכל להביא אותי אליהם" ושכרתי אותו לפרוייקט שלי. זקוני היה ג'ינג'י דעתני דוקטור מאוניברסיטת קולומביה שהתמחה במחקר ופיתוח צבאי במעבדות הצי האמריקני. בפרוייקט שלי היה עליו "לשים רגל בדלת" לארגן את הפגישות והטיסות ואם צריך, לנהוג את המכונית בנסיעות ארוכות. לילה אחד כשחזרנו באוטו מוירג'יניה טק (אוניברסיטת וירג'יניה) לוושינגטון שאלתי אותו: "למה שכר הלימוד בוירג'יניה טק הוא חמשת אלפים דולר והשכר בייל וב-MIT הוא שלושים אלף?" "מה השאלה?" אמר לי, "זו הדרך בה המערכת בוחרת את הבר מן התבן ומתגמלת בהתאם. מי שלמד בייל זוכה בקשרים הנכונים ובעבודות המכניסות ומי שלמד בוירג'יניה, זוכה בפחות. בוודאי שגם אצלכם זה ככה?". "לא" אמרתי. "לא יתכן" אמר הג'ינג'י וטפפתי בעיניו.

קימטתי את מצחי ושאלתי את עצמי "מה קובע אצלנו?", בסוף מצאתי. כפר ויתקין, זה מה שקובע אצלנו את העתיד. היו אז בארץ שתי אוניברסיטאות וטכניון, מכללות עוד לא היו אפילו בגדר של רעיון. לאלו השתיים בני קיבוצים ומושבים והם היו שם כדי לתת ולא כדי לקחת. ומה נתנו? את חייהם אם צריך. עברו יותר משנות דור ואינני יודע אם זה טוב או רע, אבל ב-2008 כנראה שזקוני צדק.

כשששון נתן לי את הפתק זה היה רישיון למות כגיבור. הוא ידע וגם אבא שלי ידע, כשנגמר הקורס לבשתי את המדים החדשים הנעליים הגבוהות האדומות והכובע האדום ונסעתי לחופשה. מן האוטובוס ירדתי לכביש הישן והתחלתי לצעוד בדרך המובילה לכפר. עוד לא הגעתי לגשר הבטון ועוצרת לידי עגלה עמוסה תלתן, במרומי העגלה מי? אבא שלי, הוא הסתכל עלי, על הנעליים והכובע ופניו האפירו.